

Pregledni rad
UDK 727 : 72.035 Matica hrvatska (091)(497.5)
Primljeno 2009-04-06 / 2015-01-02
Prihvaćeno za tisak 2015-08-26

ZGRADA MATICE HRVATSKE U ZAGREBU

- INTERIJER UPRAVNOG I UREDSKOG PROSTORA U PRIZEMLJU
- ADAPTACIJA PODRUMA ZA KLUB I GALERIJU ZA POVREMENE
IZLOŽBE - DOGRADNJA DVORIŠNE ZGRADE S VELIKOM DVORANOM

Mario Beusan, Zagreb

Sažetak

Ovaj je rad autorski arhitektonsko-urbanistički podsjetnik na faze obnove i interijersko oblikovanje zgrade Matice hrvatske u Zagrebu, kao i njenog dvorišnog dijela – čiji je tvorac sveukupne oblikovne koncepcije i adaptacije upravo autor ovoga teksta Mario Beusan. U travnju 1992. godine - uz obilježavanje 150. obljetnice Matice hrvatske - na poziv njene uprave, M. Beusan započeo je adaptaciju i uređenje interijera reprezentativnih i uredskih prostorija u prizemlju zgrade Matice hrvatske. Posve devastirano, zapušteno i trošno prizemlje zgrade valjalo je obnoviti.

Oblikovna koncepcija obnove, adaptacije i interijera bila je temeljena na ideji da se u novouređenim Matičinim prostorijama, na jedan profinjen, ublažen način, osjeti izvorni historicistički duh posljednje četvrtine 19. stoljeća, kojemu pripada zatečena arhitektonska struktura, a koji u konačnici svjedoči da je riječ o instituciji s dugom tradicijom. Zgrada Matice hrvatske izvedena je 1886. godine na Akademičkom trgu br. 5. Tlocrt prizemlja u obliku je slova L. Njegov duži krak orijentiran je na zapad, a kraći na sjever. Prema tlocrtnom ustroju, zgrada pripada tipu s centralnim hodnikom, duž kojega se nižu prostorne ćelije s pročeljne i začeljne (dvorišne) zone. Glavni ulaz lociran je u osovini glavnog pročelja (zapad), dok je sporedni ulaz u predzadnjoj prozorskoj osi sjevernoga pročelja.

Nakon dovršenja interijera u prizemlju, na poziv predsjednika Matice hrvatske Vlade Gotovca M. Beusan prihvatio se vrlo izazovnog zadatka - izrade projekta adaptacije interijera podruma Matičine zgrade pod nazivom "Klub i Galerija Matice hrvatske".

Krajem 1993. dovršio je projekt, koji je tijekom 1994. većim dijelom i realiziran, uz neke kasnije sadržajne izmjene (galerija se i dalje koristi za povremene izložbe mladih umjetnika).

U travnju 1998., na inicijativu predsjednika Matice hrvatske akademika Josipa Bratulića, Beusan je dovršio idejni projekt "Dvorana Matice hrvatske" za novu Matičinu

kuću u dvorištu postojeće zgrade (istočni rub) - pozvavši arhitekticu Irenu Jurin (tvrtka "Renova") na izradu dokumentacije za građevinsku dozvolu i za izvedbu zgrade. U ožujku 2001. I. Jurin je prema Beusanovom idejnom projektu dovršila svu potrebnu dokumentaciju, a on je za to vrijeme izradio projekt interijera nove zgrade. Njeno svečano otvorenje bilo je 28. lipnja 2002. kad je Matica hrvatska proslavila 160. godišnjicu svoga postojanja.

Ključne riječi: Matica hrvatska; zgrada, historicizam; tlocrt prizemlja, glavno pročelje, sjeverno pročelje, upravni blok; predsjednik Matice hrvatske; vijećnica, erker, Matičina biblioteka, galerija Matice hrvatske; klub, dvorišna zgrada, dvorana Matice hrvatske

U travnju 1992. godine, na poziv uprave Matice hrvatske, započeo sam s adaptacijom i uređenjem interijera reprezentativnih i uredskih prostorija u prizemlju njene zgrade.

Posve devastirano, zapušteno i trošno prizemlje zgrade Matice hrvatske valjalo je obnoviti - počevši od dotrajalih instalacija, podnih podloga i parketnih obloga, mjestimičnih oštećenja zidne i stropne žbuke, zatim restauracije očuvane izvorne građevinske stolarije (fina uklađena vratna krila s profiliranim dovratnicima i prozorska krila profiliranog presjeka od pune ariševine), okova od lijevane cizelirane bronce (iz doba Austrougarske Monarhije), pa sve do uklanjanja raznih zalutalih recentnih elemenata i pregradnih zahvata vezanih uz bivšeg korisnika zgrade.

Oblikovna koncepcija obnove, adaptacije i interijera bila je temeljena na ideji da se u novouređenim Matičinim prostorijama, na jedan profinjen, ublažen način, osjeti izvorni historicistički duh posljednje četvrtine 19. stoljeća, kojemu pripada zatečena arhitektonska struktura, a koji u konačnici svjedoči da je riječ o instituciji s dugom tradicijom.

Zgrada Matice hrvatske izvedena je 1886. godine na Akademičkom trgu br. 5.

Zahvaljujući sačuvanim nacrtima graditelja Ferde Kondrata bilo je moguće rekonstruirati izvornu prostornu organizaciju reprezentativnog (upravnog) i radnog (uredskog) sadržajnog bloka. Tlocrt prizemlja je u obliku slova L. Njegov duži krak orijentiran je na zapad, a kraći na sjever. Prema tlocrtnom ustroju zgrada pripada tipu s centralnim komunikacijskim hodnikom, duž kojega se nižu prostorne ćelije s pročeljne i začeljne (dvorišne) zone. Glavni ulaz je lociran u osovini glavnog pročelja (zapad), dok je sporedni ulaz u predzadnjoj prozorskoj osi sjevernoga pročelja.

Upravni blok zaprema tri prostorije uz sjeverni pročeljni potez i veliku ugaonu prostoriju s trostranim erkerom. U blok se ulazi iz hodnika preko ureda tajnice koji je, središnjim dvokrilnim vratima, s jedne strane povezan s uredom

glavnog tajnika, a s druge strane s uredom predsjednika Matice hrvatske. Njegov se ured s velikim rasklopivim četverokrilnim vratima odvaja ili povezuje s prostorom vijećnice.

U nastavku hodnika duž zapadnog pročelnog krila pa do glavnog ulaza nalaze se dva ureda i velika Matičina biblioteka. Na dvorišnu stranu orijentirane su prostorije s pratećim sadržajima (sanitarije i čajna kuhinja) te četiri manja ureda za pomoćne službe.

Upravni blok dostupan je preko hodnika iz smjera sporednog sjevernog ulaza u zgradu i iz smjera zapadnoga glavnog ulaza.

Na spoju sjevernog i zapadnog centralnog hodnika izvorno je izveden svjetlik (svjetlarnik). On je u zoni prizemlja oblikovan kao mali zimski vrt sa staklenim pokrovom kroz koji dopire prirodno zenitalno svjetlo u oba hodnika. Njegovi su zidovi i pod obloženi poliranim mramornim (*Karara*) pločama u velikom formatu. Na tom je mjestu postavljena klupska garnitura za odmor s posebno dizajniranim monopodnim stolićem (intarzirana ploha stolića u crno bojenom hrastu) i žardinjerom na četiri visoke noge (od istog materijala) za veliku pernatu palmu.

Ustakljene “verande” (zimski vrt) u zagrebačkim donjogradskim palačama mogu se povezati s modom podizanja oranžerija uz zagorske dvorce.

Uz južni dio zapadnog pročelja nižu se tri velika ureda, a prema dvorištu još jedan veliki i jedan manji ured, te sanitarni čvor.

U interijerskoj obradi zidova i stropova korišten je snježno bijeli ton. Uklađeni dovratnici i vratna krila lakirana su u blijedo sivom tonu u kombinaciji s dva nešto tamnija toplo siva tona na profilacijama uz uklade (bordure). Tako je istaknut doživljaj plasticiteta uklađenih polja.

Koloristički zahvat u hodnicima izveden je postavom kontinuirane tepih-trake u markantnom rimsko crvenom tonu.

Hodnici su osvijetljeni indirektnom halogenom rasvjetom (ritam zidnih konzolnih rasvjetnih tijela u osovinaama zidova između vratnih otvora). Oni su zamišljeni kao galerija za postav umjetničkih slika većeg formata (Matičin fundus suvremenog slikarstva).

Od izvornog Matičinog inventara iz vremena izgradnje zgrade, osim knjiga, dokumenata i nešto starijih slika, nije očuvano ništa. Prema arhivskoj fotografiji iz 1903. godine, vidljivo je da je vijećnica bila opremljena jednostavnim stolom izdužena formata i Tonetovim stolicama sa sjedištima od pletene šibe. U centralnoj poziciji nalazi se reprezentativno Ivekovićevo ulje na platnu pod nazivom “MATICA HRVATSKA MDCCCXXXII” (180 x 252cm, Sign. d. d. “O. Iveković 1903”).

Arhivska fotografija bila je osnova za postav idealne interijerske rekonstrukcije vijećnice.

Spomenuta Ivekovićeva slika (simbolični prikaz osnivanja Matice hrvatske) postavljena je na južni zid prostorije, gdje se je ona i prije nalazila, a to je i jedina moguća pozicija s obzirom na dimenzije slike. Ispred slike razvijena je grupa s velikim stolom i replikama Tonetovih stolica. S lijeve strane slike započinje postav s izvornim portretom grofa Janka Draškovića, prvog predsjednika Matice ilirske od 1842. do 1850. (František Wiehl, Zagreb, oko 1845., ulje na platnu). Uza nj je postavljen još jedan njegov vrlo kvalitetan portret koji je izradio Vlaho Bukovac. Portret Ambroza Vranyczanya (Vranjicana), predsjednika od 1851. do 1858., ne postoji. Stoga je desno od Ivekovićeve kompozicije postavljen portret sljedećeg predsjednika od 1858. do 1872., Ivana Mažuranića (Joso Bužan, ulje na platnu), te do njega portret Matije Mesića čiji je mandat bio od 1872. do 1874. (Joso Bužan, ulje na platnu).

Godine 1874. Matica ilirska promijenila je ime u Matica hrvatska, upravo kada započinje predsjednički mandat (1874. - 1889.) Ivana Kukuljevića Sakcinskog. Njegov portret također ne postoji. U nastavku su sljedeći portreti: *Tadija Smičiklas*, 1889. - 1901. (nepoznat autor, ulje na platnu), *Ivan grof Trnski*, 1901. - 1902. (Joso Bužan, ulje na platnu), *Gjuro Arnold*, 1902. - 1908. (Joso Bužan, ulje na platnu), *Oton Kučera*, 1909. - 1916. (B. Cs. Sessia, ulje na platnu), *Krsto Pavletić*, 1917. - 1918. (nepoznat autor, ulje na platnu), potom nedostaje portret Frana Tućana 1918. - 1920., pa slijedi *Dragutin pl. Domjanić*, 1920. - 1927. (Truda Braun, ulje na platnu), zatim nedostaju portreti Alberta Bazale, 1927. - 1928., Filipa Lukasa, 1928. - 1945. i Mihovila Nikolića, 1945. - 1950. Slijedi portret Gustava Krkleca, 1950. - 1954. (Hajrudin Kujundžić, ulje na platnu) i Jakše Ravlića, 1954. - 1968. (Mladen Veža, ulje na platnu).

Portreti sljedećih predsjednika Matice hrvatske ne postoje: Hrvoje Iveković, 1968. - 1970., Ljudevit Jonke, 1970. - 1971. i Petar Šegedin, 1989. - 1990. (prvi predsjednik Matice hrvatske nakon zabrane rada 1971.). Niz postojećih portreta Matičinih predsjednika koji su postavljeni u vijećnici završava portretom Vlade Gotovca, predsjednikom od 1990. do 1996. Taj portret, rad akademskog slikara Zlatka Kauzlarića Atača, svakako je iznimno nadahnuto djelo suvremene portretne umjetnosti u Hrvatskoj.

Vijećnica je opremljena novim namještajem koji je izrađen prema detaljnim interijerskim nacrtima od panela furniranog trešnjom. Za erker s trostranim prozorskim osima dizajniran je poseban visoki nosač - žardinjera (furnir trešnje) za veliku pernatu palmu (karakteristični element historicističkih interijera s kraja 19. stoljeća).

Kristalni luster u vijećnici pripada inventaru iz dvadesetih godina, jednako

kao i dvije klupske garniture presvučene kožom (ured predsjednika, ured glavnog tajnika), mali pisali stolić ovalnog oblika (ured predsjednika), okrugli stol izvijenih nogu i dvije pripadne stolice te veliko ogledalo s profiliranim masivnim drvenim okvirom (ured tajnice). Preostali potreban namještaj recentnog je predznaka.

Na zidovima upravnog bloka izložene su najvrjednije slike iz Matičine pinakoteke.

U sobi predsjednika, na posebno dizajniranom postamentu (furnir trešnje), nalazi se vrlo profinjen portret biskupa Strossmayera, rad kipara R.Valdeca, izveden u bijelom mramoru.

Ovdje su izložena četiri ulja Vlahe Bukovca - portret A.W. Tkalčevića, zagrebačkog kanonika (odbornik Matice ilirske 1825. - 1888.), Antuna Mažuranića (član u prvom odboru Matice ilirske 1842.), Franje Račkoga (urednik Matičina časopisa "Književnik" od 1864. do 1866.), portret čuvenog mladog violinista i kompozitora Franje Krežme - te portret don Frane Bulića slikara Joke Kneževića. Na zidu bočno od radnog stola predsjednika, poviše intarzirane komode s kraja 18. stoljeća (vlasništvo MUO), nalazi se slika velikog formata Emanuela Vidovića pod nazivom "Splitska luka" koja zrači arhaičnom sfumato atmosferom.

U sobi glavnog tajnika centralnu poziciju (nasuprot dvokrilnih ulaznih vrata) drži profinjena kompozicija velikog formata pod nazivom "Kiša" Ljube Ivančića. Tu su još dvije slike iz Matičine pinakoteke: „Berba buhača u Stonu“ (Zinaida Bandur) i „Mrtva priroda“ (Slavko Šohaj).

U ulaznoj prostoriji upravnog bloka (soba tajnice) nalazi se "Portret mladića" Jerolima Mišea i Becićeva "Djevojka u smeđem".

U sobi Matičinih dopredsjednika (prostorija uz biblioteku s ulazom iz hodnika) postavljeni su sljedeći portreti: *Dr Ante Starčević* i *Stjepan Radić* (Joko Knežević), te *Ivan Banjavčić* (političar, odvjetnik i Matičin donator) i *Josip Eugen Tomić* (Joso Bužan).

Za prozore su dizajnirane stilske karniše (bijelo lakirano drvo s bordurama od pozlaćene letvice) sa zastorima od prozračnog bijelog voala s klasičnim bogatim naborom.

Prozori ureda na zapadnom i dvorišnom pročelju opremljeni su flosovima od snježno bijelog negužvajućeg sintetičkog platna (idealni difuzori prirodne rasvjete).

Odabir crnog (recentnog) namještaja u ostalim Matičinim uredima veže se uz modu izrade radnih soba od crno bojene hrastovine krajem 19. stoljeća.

Konačna koloristička definicija Matičinih ureda kombinacija je bijelih zidova i stropova, crnog mobilijara i toplog tona prirodnog drveta podne parketne oblo-

ge s parketnim daščicama velikog formata (prema izvornom uzorku).

Sve je to idealna osnova (priprema) za ulazak kolorističkog bogatstva knjiga koje su sada u prvom planu, jer Matica hrvatska zapravo je - *knjiga*, uvijek je to bila i uvijek će to biti.

***

Zanimljivo je kako je obnova započela 1992., baš u godini kad je Matica hrvatska slavila 150. obljetnicu svoga postanka. Za tu je prigodu njeno predsjedništvo odlučilo da se u Ilirskoj dvorani postavi velika jubilarna izložba o Matičinu postanku i stopedesetgodišnjoj aktivnosti.

S velikim oduševljenjem prihvatio sam se oblikovanja te iznimno značajne izložbe. Profesionalna obrada sadržaja izložbe autorsko je djelo kustosice Muzeja grada Zagreba Željke Kolveshi. U to vrijeme bili su dovršeni restauratorski radovi na obnovi Ilirske dvorane, tako da je ona ponovno zablistala u punom ilirskom sjaju, jedino nije bio postavljen parket.

Postojeći slijepi pod od širokih grubih dasaka zapravo je bio vrlo zanimljiv kontrast restauriranim oslicima, pozlatama i ogledalima u dvorani. To je znatno utjecalo na artikuliranje prostorne i oblikovne koncepcije izložbe.

Prostor dvorane podijelio sam u dva središnja uzdužna izložbena poteza centralnim postavom metalne prostorne samostojeće rešetke od cijevnih profila visine 260 cm (obična građevinska skela obojena mat-crno), te na početni poprečni dio prostora uz zapadne prozore dvorane i na preostali završni poprečni prostorni dio uz istočne prozore. Tako je bio ostvaren kružni tok posjetitelja, što uvijek rezultira ležernijim percipiranjem prezentacijske linije.

U početnom prostoru bila je instalirana simbolična uvodna izložbena tema s centralnom pozicijom velikog Ivekovićevog platna na temu osnivanja Matice ilirske 1842. godine. Slika je bila okružena posebno dizajniranim visokim nosačima (crni kubusi s udubinom za skrivanje cvjetne posude) brojnih pernatih palmi. One su stvorile iluziju lelujavog pokrenutog i na određen način arhaično svečanog ambijenta.

Glavna izložbena tema pripala je većem centralnom dijelu izložbenog prostora.

Grubi daščani pod ispod crne prostorne rešetke prekrivala je tanka crnoobojena ploha izduženog formata. Svi izložbeni elementi imali su takve podloge, pa su izgledali kao da levitiraju poviše gruboga poda u svijetlom tonu.

S obje strane spomenute rešetke, uz njezina podnožja, bio je postavljen vrpčasti niz izvornih ustakljenih izložbenih stolova s kraja 19. stoljeća. U tim stolovima, koji su i sami izložak, prezentirali smo dokumente, knjige (prva izdanja) i sit-

ne pripadne predmete (“ilirski crvenkapa” Dragutina Rakovca, novčarka Stanka Vraza, slova i vinjete iz tiskare Ljudevita Gaja, plesni redovi, spomen-vrpce i karte “Dvorane zagrebačke”).

Podnice ustakljenih stolova prekrivao je sitni drobljeni granulat od bijelog mramora, baš kakvim su se u to vrijeme pošljunčivale staze perivoja.

Na rešetki su s obje strane na tankim sajlama bili ovješeni prateći slikovni materijali (ulja, grafike, uokvireni nacrti i drugi dokumenti). Postavljeni formati tvorili su prozračnu, drhtavo-pokretljivu, vrlo zanimljivu mrežastu pozadinu u funkciji ambjentiranja izloženih predmeta u ustakljenim stolovima, jednako kao i sadržajnog obogaćivanja ukupne prezentacijske linije.

S obzirom na centralnu uzdužnu poziciju opisane strukture i nasuprotne zidove dvorane koji su obloženi ogledalima stvorena je situacija atraktivnih prožimanja stvarne slike i njezinih odraza u ogledalima. Cijeli nas je prizor ispunjavao snažnim doživljajem nečeg nestvarnog, a to je ojačavalo našu želju da oživimo i vratimo davno isčezla vremena, ljude i događaje, vezano uz muzeološku temu o postanku i djelovanju Matice hrvatske tijekom 150 godina.

U završnom dijelu tako artikuliranog izložbenog prostora bila je izvedena vjerna rekonstrukcija građanskog salona (muzejski inventar, MGZ) s matičinim knjigama na stolu.

Na dan otvorenja izložbe u salonu je bila uprizorena živa slika s glumcima u kostimima iz vremena. Alma Prica svojim je baršunastim glasom čitala jedan tekst iz *Vijenca* na onom, nekako dirljivo dopadljivom, arhaičnom jeziku, punom nacionalnog zanosa.

Istodobno su se s galerije, poviše Ivekovićeve slike, na posjetitelje spuštali cijeli rojevi ružinih latica, uz finu glazbenu kulisu (izbor iz opusa Vatroslava Lisinskog).

***

Na poziv predsjednika Matice hrvatske Vlade Gotovca prihvatio sam se vrlo privlačnog zadatka, odnosno izrade projekta adaptacije podruma Matičine zgrade pod nazivom KLUB i GALERIJA MATICE HRVATSKE. Krajem 1993. dovršio sam projekt, a tijekom 1994. on je većim dijelom i realiziran uz neke kasnije sadržajne izmjene. Raditi za karizmatičnu osobu tako visoke kulturne profilacije, što je Vlado Gotovac nedvojbeno bio, bila mi je posebna čast i zadovoljstvo. Osobno me je obradovala njegova zamisao da se unaprijedi i proširi aktivnost Matice hrvatske i u sferi prezentacije likovnih umjetnosti.

Vlado Gotovac bio je iznimno komunikativna osoba. On je istinski volio ljude, zračio je velikim dozama optimizma, stoga smo ga svi obožavali. U njegovoj

blizini osjećali ste se ugodno i raspoloženo, iako vam možda baš taj dan nije sve išlo od ruke.

Kad je umro, supruga Simona Gotovac zamolila me da mu oblikujem počivalište.

Konceptcija Gotovčeve grobnice temelji se na ideji portala za vječnost i simbolici križa.

Na rubu pokrovne ploče diskretno smo urezali njegov stih:

“SAV MOJ RAD JE TRUD NOĆNE VEDRINE”

***

Projektom KLUB I GALERIJA MATICE HRVATSKE bilo je predviđeno oblikovanje klupskog prostora ispod južnog dijela zapadnog krila zgrade i predavaonice ispod njegovog sjevernog dijela s pristupom iz glavnog stubišta zgrade, dok je galerija bila smještena ispod sjevernog krila s pristupom iz sporednog stubišta vezano na ulaz iz Matičine ulice. Postojeći podrumski prostori, završeni češkim kapama s odgovarajućim visinama i prozorima u gornjim zonama pročeljnih zidova, sastojali su se od niza prostornih ćelija pristupnih iz centralnog hodnika. Stoga je u dijelovima podruma gdje su bile potrebne veće prostorije (klub, galerija) provedeno njihovo povezivanje u uzdužnom smjeru. To je značilo da na tri mjesta valja ukloniti čitave dijelove postojećih masivnih nosivih zidova, uz izvedbu posebnih podupornih konstrukcija, da bi se mogli iskopati i betonirati novi temelji i izvesti čelični stupovi prema projektnoj dokumentaciji. Ti komplicirani graditeljski zahvati izvedeni su vrlo pažljivo, tako da nije došlo ni do kakvih oštećenja na zgradi.

Nakon toga provedena je sanacija podrumskih zidova koji su velikim dijelom bili oštećeni od vlage (kapilarna vlaga i neispravni odvodi krovnih vertikala). Kod izvedbe novih podnih slojeva izvedene su i nove horizontalne izolacije, obnovljeni su odvodi i vertikalne izolacije vanjskih zidova prema dvorištu. Tom je prilikom uklonjena sva stara žbuka sa zidova i proveden postupak čišćenja i ispiranja soli, te nanošenja posebnih impregnacija u okviru programa korištenja “Epasit” (njemačka tvrtka) izolacijskih žbuka za vlažne podrumce.

U okviru tih radova obnovljena je posve dotrajala elektroinstalacija, a izvodi su prilagođeni novom projektu. Također je bio obnovljen postojeći sustav za prepumpavanje kanalizacije, te izvedene nove sanitarije na tri mjesta (klub, predavaonica i galerija).

Podovi hodnika i dvorana bili su obloženi poliranim mramornim pločama formata 50 x 50 cm u dijagonalnom postavu. U hodnicima je izveden spuštenu strop s upuštenom halogenom rasvjetom i rešetkama za ventilaciju (otsisni sustav s cijevima u južnom svjetliku zgrade).

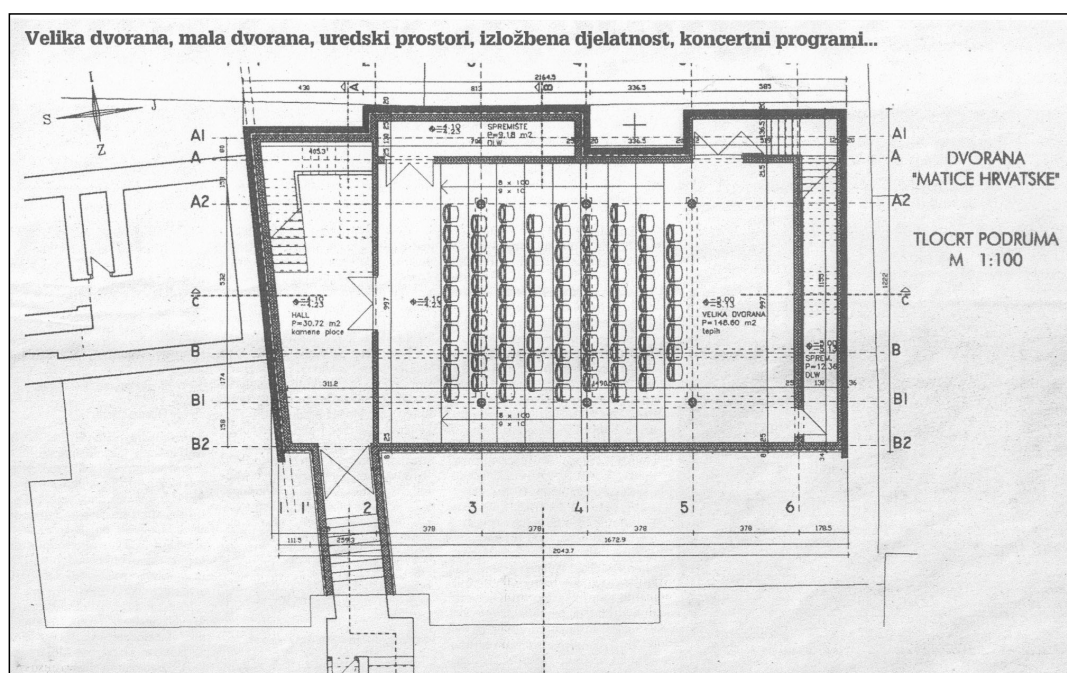
U međuvremenu, odustalo se od izvedbe kluba, stoga je interijer bio dovršen tako da se može koristiti za održavanje predavanja i većih skupova. U studenome 1994. započeo je bogati program predavanja u novim prostorijama Matice hrvatske.

Do lipnja 1995. dovršen je interijer Galerije Matice hrvatske. Prostor je opremljen kvalitetnom profesionalnom galerijskom rasvjetom i Nielsen-sustavom za vješanje slika. Preko prozorskih otvora navučeni su plisirani snježno bijeli platneni flosovi (difuzori dnevnog svjetla).

U listopadu iste godine galerija je započela rad izložbom Antuna Maračića.

Voditelj galerije postaje Vanja Babić koji ju i danas uspješno vodi.

Sveučilišni profesor i ugledni znanstvenik u Švicarskoj Jure Petričević 1997. oporučno ostavlja Matici hrvatskoj veliku novčanu donaciju, pa je predsjedništvo odlučilo da se izgradi nova dvorišna zgrada namijenjena razvoju Matičinih interkulturalnih programa. Predsjednik Matice hrvatske akademik Josip Bratulić povjerio mi je taj posao.

Dvorana MH u novoj dvorišnoj zgradi, tlocrt podruma

U travnju 1998. izradio sam idejni projekt pod nazivom “DVORANA MATICE HRVATSKE” - pozvavši kolegicu arhitekticu Irenu Jurin (tvrtka “Renova”) na izradu dokumentacije za građevinsku dozvolu i za izvedbu zgra-

de. U ožujku 2001. ona je prema mojem idejnom projektu dovršila svu potrebnu dokumentaciju, a ja sam za to vrijeme izradio projekt interijera nove zgrade. Natječaj za izvedbu dobila je firma „Konstruktor“ iz Zlatara. Svečano otvorenje nove zgrade bilo je 28. lipnja 2002., baš u godini kada je Matica hrvatska proslavila 160. godišnjicu svoga postojanja.*

Zgrada je izvedena kao zamjenski objekt na mjestu uz istočni rub dvorišta gdje se nalazilo već posve derutno skladište za knjige (drvena konstrukcija).

U podzemnoj etaži nove zgrade oblikovana je velika multimedijalna dvorana amfiteatralnog tipa. Njezino prostrano predvorje podzemnom je vezom povezano s podrumskim prostorom glavne zgrade (klupski prostor), pa je tako dvorana dostupna i stubama iz smjera glavnog ulaza u staru zgradu. U prizemlju nove zgrade se, pak, nalazi prostrano ulazno predvorje s garderobom, sanitarijama i atraktivnim staklenim liftom u staklenoj prizmi (pristup dvorani za osobe smanjene pokretljivosti), te manja dvorana paviljonskog tipa s nizom dvokrilnih vrata, prema trijemu sa staklenom nadstrešnicom u dvorištu. Pristup publike novoj zgradi omogućen je preko dvorišta u koje se dolazi kroz vežu iz Matičine ul. br. 2, te kroz glavni ulaz sa zapada sa Strossmayerova trga br. 4.

Spomenuta paviljonska dvorana kocipirana je višenamjenski. Ona služi za održavanje raznih sastanaka, konferencija, manjih promotivnih programa, ali i za razne edukacijske programe za mlade (kompjutorska radionica, glazbena slušaonica i sl). Središnji prostor dvorane zauzima veliki konferencijski stol, dok su kompjutorske konfiguracije smještene u posebno dizajnirane konzolne interijerske elemente, duž istočnog zida. Gornja etaža nove zgrade (visoko potkrovlje) predviđena je za administraciju (računovodstvo) i za urede voditelja različitih Matičinih kulturnih programa.

Dvorište je podijeljeno u sjevernu i srednju zonu sa hortikulturnim površinama i prilaznim opločnjima i u veliku južnu opločenu površinu za skupove u vanjskom prostoru (komorni koncerti, monodrame, recitali, promocije i otvorenja izložbi Galerije Matice hrvatske).

Uz južni visoki ogradni zid dvorišta oblikovan je prostor scene s “vodenim zastorom”.

Površina centralnog dijela toga zida prekrivena je nizom vertikalnih užljebina po kojima teče voda. Diskretan šum vode ostvaruje osobit ugođaj, posebice u sparnim ljetnim danima.

---

* Za idejni projekt i uređenje unutarnjeg prostora nove zgrade Matice hrvatske, te za uzornu dugogodišnju suradnju, predsjednik Matice hrvatske akademik Josip Bratulić dodijelio je Mariu Beusanu ZLATNU POVELJU MATICE HRVATSKE, 29. lipnja 2002. godine.

Dvorišna zgrada MH, ulaz

Dvorišna zgrada MH, pogled odozgo na ulaz i dvorišni dio

Posvemašnja jednostavnost dvorišnih pročelja Matičine palače odredila je miran i jednostavan ton u oblikovanju vanjštine nove dvorišne zgrade, podalje od bilo kakva pretjerivanja.

To se očituje u izboru materijala, njegovih finalnih obrada i napokon u sveukupnoj arhitektonskoj koncepciji dvorišne zgrade. Koloristička obrada dvorišta i pročelja stoga je posve suzdržana. Svodi se na kombinacije blijedosivih, bijelih i srebrnastih tonova (ritam inox stupova trijema) te plavičastih refleksa staklenih ploha, otvora i nadstrešnice trijema.

Jedino je opločenje dvorišta zagrijano izborom blijedo zemljanog tona podnih ploča.

Koloristička obrada prostorija u prizemlju zgrade (vizualna veza s dvorištem) također je vrlo suzdržana. Ulazno predvorje i stubišni prostor obrađeni su marmorizacijom u svijetlom toplosivom tonu, kameni pod je blijedo žućkast, dvorana oživljena u blagom tonu marelice.

Suprotno kolorističkoj definiciji prizemlja, gornja i podzemna etaža pokrenute su intenzivnim kolorističkim senzacijama. Tako je velika podzemna dvorana “zagrijana” zidovima obrađenim marmorizacijom u sočnim narančastim tona-

vima, a oni su kombinirani sa sivkastoljubičastom podnom oblogom, purpurnovioletnom bojom stupova i vratnih krila, te tamnim trakama redova sjedala i izduženog formata govorničkog pulta.

Zidovi i kose stropne plohe uredskih prostora u gornjoj etaži obojene su intenzivnom sunčanožutom bojom koja promiče optimistička raspoloženja i potiče intelektualnu aktivnost.

Prilikom kopanja temelja za novu zgradu otkriven je kamenom obzidan bunar s kraja 18. stoljeća. Njegova funkcija zamire 1878. uvođenjem vodovoda u Zagrebu, pa je tada bio zatrpan i izgubljen mu je svaki trag. U dogovoru sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture Grada Zagreba, odnosno nakon konzultacija s prof. Silvijem Novakom, odlučeno je da se on prezentira u podu predvorja dvorane (in situ) na vrlo decentan način, samo kao otisak te kulturne konfiguracije.

Na dan svečanog otvorenja zgrade bila je otkrivena i brončana bista donatora, rad akademske kiparice Maje Lukač. Izvedbu u bronci potpisuje Ljevaonica Ujević.

LITERATURA:

Smičiklas, Tade: Marković Franjo, Matica hrvatska od godine 1842. - godine 1892., Spomenknjiga, Matica hrvatska, Zagreb, 1892.

Kolveshi, Željka: Matica hrvatska 1842.-1992., katalog izložbe, Matica hrvatska, Zagreb, 1992.

Beusan, Mario: Projekt interijera upravnog bloka i ureda u prizemlju zgrade Matice hrvatske u Zagrebu, Zagreb, 1992.

Beusan, Mario: Projekt kluba i galerije Matice hrvatske u podrumu zgrade Matice hrvatske u Zagrebu, 1993.

Beusan, Mario: Projekt *Dvorana Matice hrvatske*, Zagreb, 1998.

THE MATICA HRVATSKA (MATRIX CROATICA) BUILDING IN ZAGREB
– GROUND FLOOR ADMINISTRATIVE AND OFFICE PREMISES INTERIOR
– BASEMENT ADAPTATION FOR CLUB PREMISES AND EXHIBITION GALLERY-
ADDITIONAL CONSTRUCTION OF THE COURT-YARD BUILDING WITH
SPACIOUS HALL

By Mario Beusan, Zagreb

Summary

This paper is the author's architectural and urban overview of the Zagreb-situated Matica hrvatska building reconstruction and interior design chronology, as well as that of its court-yard part – whereas the author of the overall construction concept and adaptation is the author of the text himself – Mario Beusan. In April 1992 – in the course of celebrating Matica hrvatska's 150th anniversary – M. Beusan was invited by its administrative management and began working on the adaptation and renovation of the interiors of representative premises and offices on the building's ground floor. Being completely devastated, neglected and dilapidated, the ground floor was in need of overall renewal.

The reconstruction, adaptation and interior design concept was based on the idea to catch the refined and slightly modified authentic historical spirit of the 19th century's last quarter (to which the given architectural structure belonged to), and it resulted in testifying also of the institution's long tradition. The Matica hrvatska building with its address at Akademički trg 5 was built in 1886. The ground floor layout was L-shaped. Its longer wing is oriented to the west, and the shorter one to the north. According to the layout structure, the building falls into the central corridor type, along which there are spacious cells in the front and back (court-yard) zones. The main entrance is located in the main facade axis (west), whereas the side entrance is in the next to the last window's axis of the northern facade.

After the ground floor interiors were completed, M. Beusan accepted the invitation of Vlado Gotovac, Matica hrvatska's president at the time, to carry out a very challenging task – to elaborate the design project for interior adaptation of Matica hrvatska's basement premises named Klub i Galerija Matice hrvatske (Matica hrvatska's Club and Gallery). The project was completed by the end of 1993, and carried out in its major part during 1994, with some of its contents being consequently altered (the gallery is still being used for occasional exhibiting of works by young artists).

In April of 1998, based on the initiative of academic Josip Bratulić, the then president of Matica hrvatska, Beusan completed the initial project design "Dvorana Matice hrvatske" (Matica hrvatska's Hall) for Matica's new house in the existing building's court-yard (east fringe) – inviting architect Irena Jurin ("Renova" firm) to elaborate the documentation for the construction permit and building design. In March of 2001 Irena Jurin completed all the necessary documentation on basis of Beusan's initial project design, while he made the design for the new building's interiors. The grand opening took place on June 28, 2002, when Matica hrvatska celebrated its 160th anniversary.

Key words: Matica hrvatska; building; historicism; ground floor layout; main facade; north facade; administrative block; president of Matica Hrvatska; council hall; bay window; Matica hrvatska library; Matica hrvatska gallery; club, court-yard building, Matica hrvatska hall